

מלון יקרון ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵיאָה חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאֹרֵיִיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לילה כיום יאיר בהירות האמונה המתגלה בליל התקדש החג

וההליכה בתמימות אפשר ללכת לבטח ללא מחסור וללא דאגה, כמו שאמר דוד (שם כו א) 'אני בתומי הלכתי ובה' בטחתי לא אמעד'.

יציאת מצרים בזכות האמונה והבטחון ובחג המצות הזמן להתחזק בהם

והנה חג הפסח הוא הזמן הראוי להתחזק במדת האמונה והבטחון, שהרי רק בזכות האמונה והבטחון של אבותינו במצרים זכו לגאולה השלימה ולקריעת ים סוף, כמו שאמר השם יתברך למשה רבינו (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו', ואיתא **במכילתא** (הובא ברש"י שם) 'כדאי זכות אבותיהם, והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הימים'.

וכך נאמר על ימי צאתנו ממצרים (ירמיה ב ב) 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כי ביציאת מצרים הגיעו בני ישראל לעוצם דרגתם באמונה ובבטחון בה', וכמו שאומרים בהגדה של פסח 'ואומר לך בדמיון חיי, ואומר לך בדמיון חיי (יחזקאל טז ו), 'בדמיון חיי' עולה בגימטריא 'אמונה'. גם 'פסח' בגימטריא ב' פעמים בטחון, והזמן גורם להתעורר ולהתחזק ביתר שאת וביתר עוז במידות טובות אלו, שהם הא"ב של איש יהודי, א' אמונה ב' בטחון, ועל ידי ההתעוררות וההתחזקות במידות אלו נזכה גם עתה להיושע בגאולת עולמים.

ושלום, ועל ידי זה נזכר בקדוש ברוך הוא. וזוהי עיקר בקשת דוד המלך ע"ה, 'ה' רועי לא אחסר', שלא אחסר מידיעה והכרה כי ה' הוא רועי וממילא 'לא אחסר', לא יחסר לי מאומה ולא יצטרך לתזכורות שונות חס ושלום, שידע ויכיר כי ה' רועי.

בכח האמונה ממשיך האדם ישועות על עצמו

ואכן על ידי הבטחון והאמונה בה' יתברך ממשיך האדם על עצמו את כל הטובות ללא מחסור, כי אמונה הוא לשון המשכה וגידול כדכתיב (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', וכך כתוב מפורש בתהלים (לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', ואכן כך העיד דוד המלך ע"ה על עצמו 'ואני בחסדך בטחתי' (שם יג ו) על ידי הבטחון בחסדו יתברך, באתי לידי 'יגל לבי בישועתך', ואכן 'אשירה לה' כי גמל עלי', כי על ידי הבטחון בה'

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (כג א) 'ה' רועי לא אחסר', ופירש הרה"ק **רבי מרדכי מנעשכיו ע"ה** (הובא בספר תולדות יצחק לבנו מהר"י מנעשכיו תהלים שם) הכוונה שביקש דוד המלך ע"ה שלא תחסר לו ידיעה זו כי ה' הוא רועי, כי צריך האדם לזכור תמיד כי הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו הוא הרועה ואנחנו צאנו עמו ומרעיתו, וכל אשר יש לאדם הכל מידו הרחבה, אין זולתו ואין עוד מלבדו.

מי שזוכר 'ה' רועי' לא יחסר לו מאומה ולהיפך חס ושלום

כאשר זוכר האדם פרט זה הרי שאין חסר לו מאומה, בבחינת 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב' (שם לד יא), אך כאשר חס וחלילה אדם שוכח זאת וממעט את מדת הבטחון בה', מיד מזכיר לו זאת הקדוש ברוך הוא, על ידי שמסתיר את עצמו מהאדם, ומרגיש האדם חסרון חס

מִילְתָא דְפְלִיאָה

מצות פסח שקולה כתר"ג מצוות

מצות הפסח כוללת בתוכה את כל מצוות התורה, מאחר שבה הכניעו את כוח עבודה זרה של מצרים, ומכוחה נכנסו בקבלת עול תרי"ג מצוות. רמז לדבר כי 'פסח' במילואו - פ"ה סמ"ך ח"ת עולה במספר תרי"ג, לרמז שכולל כל תרי"ג מצוות, וזהו גם הרמז בדברי חז"ל (זבחים פ"ה מ"ח) הפסח אינו נאכל אלא למנוייו, שיש למנות את ה'פסח' במילוי אותיותיו כדי לעמוד על סודו המכוון כנגד תרי"ג מצוות.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עבודת ליל הסדר - קבלת עול מלכות שמים

לו עד שיטבילנו לשם עבדות, ואם קדם העבד והתכווין בטבילתו לשם חרות הרי הוא בן חורין, ולפיכך העצה היא שבעוד העבד בתוך המים יטיל עליו האדון מלאכה, כדי שלא יוכל העבד לומר לאחר הטבילה שהיתה הטבילה לשם חרות.

בצאתנו מתחת יד המצרים נהיינו עבדי ה'

וכיון שכל עיקר הוצאתנו ממצרים היתה כדי שנהיה עבדי ה', והרי הקב"ה מקיים בעצמו את המצוות שציוה לישראל, וכמו שפירשו בזה את לשון הברכה 'אשר קדשנו במצוותיו' שהצטוינו 'במצוותיו' של הקב"ה שהוא בעצמו מקיים, לכן מיד באותו הלילה ליל שימורים בעודנו בארץ מצרים הקדים לצוותנו בכל מצוות אותו הלילה, בעסק קרבן פסח ומצות המילה שקדמה לו, ונמצא שתיכף עם יציאתנו מתחת יד מצרים היינו משועבדים לו יתברך.

המשתמט מקרבן פסח פורק עול מלכות שמים

לפיכך שתי מצוות אלו פסח ומילה הן מצוות עשה היחידות שיש בהם כרת בביטולם, כי המבטל מצוות אלו מראה בעיניו שלא הוטב בעיניו קבלת העבדות שקיבלנו במצרים, ובכך הוא מבקש להפקיע עצמו מעול מלכות שמים, ועל כך נענש בעונש כרת לפי שבקש להכרית עצמו מעול מלכותו יתברך.

שהוזכר שם הוי"ה בתורתנו הקדושה, והוא רמז ליסוד הגדול של ליל השימורים להגיע להכרה וידיעה בשם הוי"ה יתברך שמו לעד ובהשגחתו, ולכן כל תיבה ותיבה מכוונת כנגד שם הוי"ה ב"ה, והוא כענין שכתב הרמב"ן **זלה"ה** (הקדמה לפירוש התורה) כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה, ויש לדעת כי כל תיבה ותיבה בסיפור יציאת מצרים היא מצוה עצומה ונפלאה ומאירה בכל העולמות ומכוונת כנגד שמותיו של הקדוש ברוך הוא ומוסיפה עול מלכות שמים.

ואף במצות ביעור חמץ יש זכר לקבלת עול מלכות שמים, כמו שנצטוינו (שמות יב טו) 'אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם', 'תשביתו' בגימטריא 'שמע ישראל הוי"ה אלרינו הוי"ה אחד', כי כאשר משביתים החמץ והשאור והיצר הרע מקרבנו, זוכים לקבל עול מלכות שמים שלימה, זה לעומת זה.

יציאת מצרים הכנה לקבלת עול מלכות שמים

בהקדמה זו מבואר מה שהחמירה התורה בעונש המבטל קרבן פסח לחייבו כרת, מה שלא מצינו בשאר מצוות עשה לבד פסח ומילה, וכך פירש **בבני יששכר** (ניסן מאמר ד דרוש ה): מעלת יציאת מצרים שזכינו לצאת בה מתחת שעבוד הסטרא אחרא ולהיכנס תחת עול מלכות שמים, והנה הלכה פסוקה היא שהלוקח עבד מן הגוי אין גוף העבד קנוי

עיקר עבודת בני ישראל בליל הסדר הוא קבלת עול מלכות שמים שלימה, ועל כך הביאו בהגדה של פסח את המעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, כי זהו עיקר ותכלית קיום מצות ההגדה וסיפור יציאת מצרים, ואכן זכו רבותינו התנאים ע"ה להגיע לתכלית קיום המצוה עד שאמרו להם תלמידיהם הגיע זמן קריאת שמע, שהגיעו לקבלת עול מלכות שמים אמיתית.

כך גם מסיימים את ליל הסדר באמירת הפיוט 'אחד מי יודע', הרומז גם הוא לקבלת עול מלכות שמים, אחד מי יודע, היינו אחד יחיד ומיוחד, אחד אלקינו שבשמים ובארץ, קבלת עול מלכות שמים שלימה שהוא שליט בעליונים ובתחתונים בז' הרקיעים ובארץ, ולהכיר בהשגחתו הפרטית בכל תהלוכותיו, כי זה עיקר התכלית בלילה הגדולה ליל הסדר.

רמז יקר בנוסח הגדה של פסח לקבלת עול מלכות שמים

ורמז יקר מובא בספר **אהבת עולם** (לרבי פנחס זלמן הורוויץ ז"ל) כי בהגדה של פסח יש מ'הא לחמא' עד 'גאל ישראל' אלף ושמונה מאות ועשרים תיבות, והוא כמנין הפעמים

יציאת מצרים בזכות האמונה והבטחון ובחג המצות הזמן להתחזק בהם

טז ו), 'בדמך חי' עולה בגימטריא 'אמונה'. גם 'פסח' בגימטריא ב' פעמים בטחון, והזמן גורם להתעורר ולהתחזק ביתר שאת וביתר עוז במידות טובות אלו, שהם הא"ב של איש יהודי, א' אמונה ב' בטחון, ועל ידי ההתעוררות וההתחזקות במידות אלו נזכה גם עתה להיוושע בגאולת עולמים.

לקרוע להם הים'. וכך נאמר על ימי צאתנו ממצרים (ירמיה ב ב) 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כי ביציאת מצרים הגיעו בני ישראל לעוצם דרגתם באמונה ובבטחון בה', וכמו שאומרים בהגדה של פסח 'ואומר לך בדמך חי, ואומר לך בדמך חי' (יחזקאל

חג הפסח הוא הזמן הראוי להתחזק במדת האמונה והבטחון, שהרי רק בזכות האמונה והבטחון של אבותינו במצרים זכו לגאולה השלימה ולקריעת ים סוף, כמו שאמר השם יתברך למשה רבינו (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו', ואיתא במכילתא (הובא ברש"י שם) 'כדאי זכות אבותיהם, והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו,

אמונה בדברי חכמים גם כשאינם מדברים בשם ה'

דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל דבריו נבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.²

את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים. והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשציוה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו

ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר בעל **התפארת שלמה** (בשלח ד"ה וישובו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפי חכמיו, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא בשם ה', ומקבל

א. וזו שלמות מעלת האמונה, כמו שאמרו במכילתא (בשלח מס' דויה"ו): 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם.

ב. וראה גם בשפת אמת (בשלח תרל"ח ד"ה בפסוק): ויש לדקדק כי על פי הענין היו הולכים ולמה הוצרך לצוות למשה רבינו ע"ה, אל מקום שהענין ילך ילכו בני". אבל נראה כי הש"י רצה שיאמינו בו" למשה רבינו ע"ה לחזור לאחוריהם, ולא הראה להם על ידי הענין רק האמינו למשרע"ה, כמו שכתב רש"י להגיד שבחן, ולכן הרהרו אחר כך אותן שאמרו 'המבלי אין קברים' כו', שסברו שמשרע"ה אמר כן מדעתו, אף על פי כן הואיל והאמינו מתחילתו בכל לב לכן זכו אחר כך לישועה, וחזרו והאמינו במשה גם כן.

בטעם סיפור יציאת מצרים וחינוך הבנים דווקא בליל פסח

הדבר הנורא הזה לא היה יושב בחיבוק ידיים, אלא היה מזניח כל הפיתויים שמפתה בהם בני אדם, והיה משקיע כל כוחותיו ומשתמש בכל תחבולה שתחת ידו אך ורק להפריע את העבודה הקדושה הלזו ר"ל, ואז חס ושלום לא היינו יכולים לעמוד כנגדו. על כן נקבע שיהיה סדר לימוד התורה על ידי רב עם תלמידו ולא מאב לבן, כדי שהבעל דבר יניח לנו להמשיך בעבודה הקדושה הזאת של העברת המסורה לדורות הבאים, ולא ישים מכשולים בדרכינו, וממילא יהיה קיום לתורה עד סוף כל הדורות. עכ"ל הנפלאים.

בליל הסדר שביערנו החמץ והסטי"א נצטוונו לספר לבנים

עפ"י דברים אלו אמר כ"ק מרן האדמו"ר מהר"ש מאבוב ע"ה, דעת לנבון נקל מה שנצטוונו במצות סיפור יציאת מצרים וחינוך הבנים דווקא בליל פסח. דהנה ידוע מספרן של צדיקים דבליל התקדש החג יש בחינת חירות מהסטרא אחרא, כי כבר ביערנו את החמץ הרומוז ליצר הרע וכת דיליה כמו שאמרו בזוהר הקדוש (קפב), וכמו שנוהגים לומר בשעת ביעור חמץ 'כשם שאני מבער החמץ מביתי וכו' כך תבער כל החיצונים ואת רוח הטומאה תבער מן הארץ'. ונמצא שבליל הסדר לית שולטנא אחרא בכולהו עלמין ואיהי אישתארת ביחודא דנהירו קדישא. וכיון שבליל הקדוש הזה אין שטן ואין פגע רע להפריע אותנו מעבודתנו הקדושה, קבעה תורה די"קא בזו השעה מצות 'והגדת לבנך', שילמדו האבות בעצמם עם בניהם ולמסור להם את דרך הסלולה לנו מאבותינו.

כאשר רואים אנו עד כמה רבתה ועד כמה שגבה מעלת חינוך הבנים, עד שמוני המצוות מנו מצות לימוד התורה של האדם עצמו, ולימוד התורה שמצווה ללמד את בנו, שניהם במצוה אחת, וכפירושו של האדמו"ר מבעלזא הנ"ל. יקשה עלינו ביותר, מדוע עם ישראל לדורותיו לומדים בדרך של תלמיד מפי הרב, ולא כמו עיקר ציווי התורה שילמד האב את בנו תורה.

בשאלה זו עמד הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא ע"ה, וכך הם דברי קדשו: הגם שמצות לימוד התורה היא ממצוות הבן המוטלות על האב (קידושין כט.), עינינו רואות בכל הדורות מקדמת דנא עד היום הזה, שאופן הלימוד עם הבנים היה מרב לתלמיד ולא מאב לבנו, מה שלא מצינו כן בשאר מצוות התורה, שאפילו מכשירי מצוה כגון עסק בנין סוכה ואפיית מצות וכדומה, מחמירים בהם ישראל קדושים, ועושים כל מיני השתדלות וטרחות מרובות לקיים המצוות בגופם מבלי סיוע מאחרים, דמצוה בו יותר מבשלוחו (שם מא.), וכאן במצוה חשובה זו של לימוד התורה מלמד הרב את תלמידיו. הלא דבר הוא.

מפני גודל הפעולה בלימוד אב עם בנו, חששו לטרדת היצר בזה

וביאר, דאחד מעיקרי יסודות היהדות הוא העברת המסורה מדור לדור, והנה, אילו היה כל אב לומד תורה עם בנו בעצמו, היו הדברים יורדים עמוק עמוק בחזרי בטן, והיו נחקקין בלב הילד כיתד תקוע, עד שהיו משמשים לו כמגן ותרס בפני כל חטא ועון במשך כל ימי חייו. וכראות היצר הרע את

הנביא אומר (ישעיה כז ו) 'הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה'. כתב לבאר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ע"ה, ששאל אביו ז"ע הלא כתוב (במדבר יז כג) 'והנה פרח מטה אהרן וגו' ויוצא פרח ויצץ יציץ' וגו', שהפרח קודם הוא לציץ. ומדוע כאן כתיב 'יציץ ופרח'. ותירץ על פי מה שכתב האר"י הקדוש ע"ה (ליקוטי תורה נצבים) בפסוק (דברים כט כח) 'הנסתרות לה' אלקינו', שאהבת ה' יתברך ויראתו צריך להיות רק לה' אלוקינו, כי האדם צריך להסתיר את עבודתו הפנימית, כדי שרק ה' היודע תעלומות לב ידע האמת, ושום אדם אחר לא ידע.

אך 'והנגלות' - מעשה המצוות צריך להיות בנגלה, לנו ולבנינו - כדי שילמדו הבנים. עד כאן דברי האר"י"ל בתוספת ביאור של הרה"ק מבעלזא. ממשיך רבי אהרן מבעלזא ואומר, וישנם אנשים אשר אינם משגיחים על הבנים שלהם ללמד אותם תורה ומצוות, והלא מוני המצוות אינם מונים לימוד התורה ולימוד הבנים לשתי מצוות, אלא במצות לימוד התורה הם מביאים המצוה של 'ושנתתם לבניך'. וזאת, כי מצות לימוד התורה של האדם אינה נשלמת אלא כשלומד גם עם בניו.

זה הרמז בפסוק 'הבאים ירש יעקב', כאשר רוצים להשריש קדושת יעקב אבינו בדורות הבאים. נצרך שיהיה 'יציץ' - האדם עצמו, כשיהיה בבחינת 'יציץ' שהיא מדריגה מאוחרת מפרח, ומורה על מעשיו הטובים ועבודת ה' יתברך שלו, אז יתקיים בו 'ופרח ישראל', שעל ידי שיראו בניו את מעשיו הטובים ילמדו ממנו ויעשו כמעשהו. מדוע מצוה רבה שכזו מתקיימת ע"י שליח

קריעת הים בזכות אברהם אבינו ויוסף הצדיק

דרכו של יוסף הצדיק בסור מרע

ומאידך גיסא יוסף הצדיק לימד את בני ישראל דרך ב'סור מרע', להיות ממאן בדבר איסור בזריזות נפלאה, ולא לתת מקום ליצר הרע להסיתנו לאיסור, כמו שנאמר בו שהיה ממאן ביצרו הרע שהיה מתחדש עליו בכל יום, וכשבא לידי ניסיון לא התמהמה אלא מיהר להימלט על נפשו 'וינס ויצא החוצה'. ומכוח שניהם יחד, גם 'עשה טוב' וגם 'סור מרע' בזריזות ובהתלהבות, זכינו להגיע למדרגת 'היתה יהודה לקדשו', ועל ידי כן נבקע הים לפני בני ישראל, לרמז שאין הטבע יכול להסתיר ולעמוד בפני ההתלהבות וההתעוררות לעבודת ה'.

השורה לרוב חשקו והתלהבותו, וזהו שאמרו חז"ל שבשכר שבקע עצי עולה לעקידת יצחק נבקע הים לפני בניו, והרמז הוא על פי דברי הנועם אלימלך ע"ה (פר' וירא ד"ה א"י פירוש), שאברהם אבינו הזדרז לבקע עצי עולה קודם צאתו לדרך, ולא המתין עד שיבוא להר המוריה, כי בהיות התלהבות המצוה בוערת בקרבו ביקש להתחיל מיד במעשה המצוה, קודם שתצטנן התלהבותו בלכתו בדרך, ולפיכך הקדים לחטוב עצים כדי להביא את התעוררות ליבו לידי מצוה מעשית, וכל זה לרוב אהבת ה' הבווערת בקרבו. ובכוח התלהבות ונדיבות ליבו נבקע הים לפני ישראל.

במעמד קריעת ים סוף זכו בני ישראל להיכנס בגדר הקדושה, כמו שכתוב (תהלים קיד א-ג) 'בצאת ישראל ממצרים וגו', היתה יהודה לקדשו וגו', הים ראה וינס' וגו', ומצינו במדרש דעות חלוקות אם מכוחו של אברהם אבינו זכינו לקריעת ים סוף, או בזכותו של יוסף הצדיק.

דרכו של אברהם אבינו בעשה טוב

והנה אברהם אבינו ויוסף הצדיק הנחילו לבני ישראל שתי דרכים בעבודת ה', ואברהם אבינו לימד לדורות את העבודה בבחינת עשה טוב, והוא הראשון שנדבו ליבו לעבודת ה', והיה מזרז עצמו בכל עוז לעבוד את בוראו עד שהיתה אהבת ה' שבקרבו מקלקלת את

לקט נפלא וזהרורי אורה

לדגל יומא ההילולא

במשנה

כ"ק מרן אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"ע

י"ז ניסן תשמ"ג – ארבעים שנה להסתלקותו לשמי מרום

אדם הגיע למור"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה

תמיד. וסימן זה בידך, מי שיש לו זיכרון טוב, הוא אומר שזכה לקדש נפשו ורוחו בקדושה עליונה. כמו שהיה מעשה, שהגיע אדם למור"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה. אמר לו מור"ר אבי ע"ה, 'זכור ושמור בדבור אחד נאמר' (ר"ה כז.), כשיש 'שמור' ששומר עצמו בקדושה, יש גם 'זכור' יש בו הכח לזכור את התורה שלומד. כי הזכירה באה מכח הקדושה, ממילא כשיש לאדם קדושה יש לו גם זכירה.

וזה מה שרמזה לנו תורתנו הקדושה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אם תשמרו עצמכם בקדושה שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית העין, למען תזכרו יהיה זה הדבר סגולה בדוקה לזכור את התורה.

זוהי בחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', שיש להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה. ואף שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה מבלי להקדים תחילה את היראה, כלומר, יקדים במחשבתו יראת חטאו לחכמתו, שיחשוב בליבו אלמד בשביל שאהיה ירא חטא (רע"ב אבות פ"ג מ"ט).

הזיכרון בתורה תלוי במידת שמירתו

בכלל 'חכמתו מתקיימת', הוא שכלל שיתעלה האדם בקדושה כך יזכה שהתורה הקדושה תישאר אצלו בזיכרון

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' למען תזכרו (טו לט-מ). הרב הקדוש רבי חיים ויטאל ע"ה אומר משמו של האר"י הקדוש ע"ה (ספר הליקוטים תהלים נ), על האדם לטהר עצמו בקדושה כדי שיוכל לבוא ללימוד התורה, כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי, להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו. כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים, כך גם נצרך הכנה מתחילה להיות ראוי לקדושת התורה, והרמז לכך הוא, שקודם אותיות 'תורה' באות האותיות 'קדשה', שקודם האות ת' נמצאת האות ר', קודם ה' האות ה', וכן על זה הדרך יוצא אותיות 'קדשה', לרמז לו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

קריאת שמע בבוקר מיד לאחר ברכת התורה

קורא קריאת שמע מיד בבוקר לאחר ברכות התורה, ובוה אני מאחד את כל האברים שיהיו ליחידה אחת.

שמע. והסביר, כשאני קם בבוקר אני מרגיש שכל האברים שלי מפורקים, ולכן אני

שמעתי ממור"ר אבי ע"ה, שכשבעל הדברי חיים ע"ה היה קם בבוקר, עוד לפני שהיה מניח תפילין היה קורא קריאת

כסף המשכן מבני ישראל בדווקא

כיון שאנכי 'אלקיך' ויחדתי שמי עליך ביותר, לכן צריך להיזהר ביותר שלא לעבוד אחר זולתו וכו', שלא יעבדו כביכול בנשמה שהיא חלק ה' יתברך. כטעם זה הטעים מור"ר אבי, שכדי שלא יבואו להשתמש במעשה ניסים שבו ניכר ביותר שמו יתברך, ואם היו לוקחים ישראל ממעשה ניסים לעגל היה זה חמור ביותר. לפיכך לא ירד הזהב מן השמים, והביאו ישראל משלהם, ואז כשהביאו זהב לחטא העגל היה זה פחות חמור מאילו היה נעשה במעשה ניסים.

אברהם השריש אהבתו לבוראו לכל זרעו

מעשה אבות סימן הוא לבנים (ראה תנחומא לך לך ט), ולכן נמצא כח פלאי זה בכל יהודי, שאף הוא יוכל להתעלות על טבעו ומשיכותו ויתן כל חיותו

ח"ו בעגל, ואם היה יורד זהב מן השמים היו מביאים ממנו גם לעשיית העגל, ולא היה רצון לפניו שזהב הבא במעשה ניסים ישמש לחטא העגל. וכי תקשה מה זה משנה אם זה מגיע במעשה ניסים או מבני ישראל עצמם, הלא בכל מקרה זה דבר אסור וחמור כל עניינו של עגל הזהב.

אלא, כי חומרה יתירה יש בכך שדבר רוחני משמש לחטא ועוון, על דרך שהחמירה תורה מאוד שלא יעבדו ישראל עבודה זרה, ופירש האלשיך הקדוש ע"ה (לעיל כ ה) שנסמט ישראל היא 'חלק אלוה ממעל' (איוב לא ב), בבחינת 'חלקי ה' אמרה נפשי' (איכה ג כד), וכשמכניע את נשמתו הקדושה לעבודה זרה, הרי הוא כביכול כופה על המלך שישתחוה לפני אחד מעבדיו. וזהו שכתוב 'אנכי ה' אלקיך וגו', לא יהיה לך אלהים אחרים,

אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֶם זֶהָב וְכֶסֶף וְנִחַשְׁתֶּם (כה ג). התורה מאריכה מאוד בכל ענין המשכן וכליו שיהיה הכל מתרומותיהם של בני ישראל, וצריך להבין, הרי העולם ומלואו לה' המה, וגם 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות' (חגי ב ח), ולכאורה כמו שגילה הקב"ה למשה באהלו מחצב של סנפירינן לצורך הלוחות, וכן מצינו שהאבנים הטובות לאפוד ולחושן באו עם ענני השמים, מדוע אם כן לא הגיעו משמים אוצרות של כסף וזהב וכל הנצרך לבנין המשכן.

שלא ישתמשו במעשה ניסים לחטא העגל

טעם נפלא שמעתי ממור"ר אבי הקדוש ע"ה לבאר מדוע לא ירד עם המן מן העננים זהב לעבודת המשכן, כי גלוי וידוע לפניו יתברך שעתידים לחטוא

המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדול, כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו, 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת בניו אחריו'.

ביתו אחריו ושמרו דרך ה', ופירש רש"י 'כי ידעתי' לשון חיבה, שאת האהבה שהיתה בליבו יצוה את בניו. וכמבואר מעלת האבות בדברי הרמב"ם ע"ה (מו"נ ח"ג פנ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל

באהבת אמת לבוראו. כי עבודתם של האבות לא היתה עבור עצמם כלל רק היתה בשביל זרעם אחריהם, וכנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח ט) 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת

הקדושה נשארת לדורות רק במקום מסירות נפש

ולכך הדיבור 'ואתנה בריתי ביני ובינך' כביכול לא סיפק אותנו, כי אברהם אבינו שעליו נאמר 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' היה מבקש ללמד ולהורות, לשעה ולדורות, לצוות את בניו ואת בניו אחריו שאף הם יוכלו למסור נפשם ורצונם על קדושת שמו יתברך.

ולפיכך חזרו ונשנו והודגשו שוב ושוב תיבות 'ברית' גם בהקשר של הדורות הבאים, 'והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרריך', ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחרריך לדורותם', 'זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחרריך' ועוד, להודיע כי מעשה אבות סימן הוא ומורה דרך לבנים. כי אברהם אבינו ביקש להותיר לדורות אחריו ברכה, לעורר ולהשפיע על בניו קשר אהבה לבורא יתברך, שיהיו גם הם באים בבריתו במדרגה גבוהה של 'יג' מידות הרחמים הנרמזות בפרשה זו.

י"ג הבריתות שנשנו לברך את ישראל שיכרתו ברית עם הקב"ה

אפשר להוסיף בזה על פי ששמעתי ממנו"ר אבי ע"ה ביאור על הפסוק (לעיל יט ב) 'קדושים תהיו', שלכאורה היה צריך לומר 'היו קדושים' שהרי זה ציווי. אך הוא הדבר שבאה תורה ללמדנו כי הקב"ה אומר שאתם תהיו קדושים בכל מקרה, דהיינו, לא רק ציווי מונח כאן, אלא הוראת העתיד שכן יהיה. הרי זה כמו 'רבי' המברך את תלמידיו 'ברוכים תהיו', כך כביכול הקב"ה פונה אלינו ואומר לנו: 'אני מברך אתכם שתהיו קדושים'. וכן כתוב בברכת משה רבינו לבני ישראל (דברים לג א) 'וזאת הברכה אשר ברכך משה איש האלקים את בני ישראל', וביארו צדיקים ע"ה, שזאת היא הברכה שברך משה רבינו את ישראל שיהיו 'איש האלקים' כמותו.

וכן גם כאן, ה'ברית' שחזרה ונשתנה בפרשה הרי היא בבחינת 'שנה עליו' הכתוב לעכב, לרמז באה, שברית זו אינה רק ציווי אלא לומר ולברך את בני ישראל שיכרתו ברית עימו, שאף הקב"ה כורת עמנו את הברית, לקדשנו ולטהרנו בקדושה עילאה, כשם שאנו מבקשים וחפצים בבואנו בבריתו.

וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה יוצא מכן אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

אולם הביאור בזה - אמר מו"ר אבי ע"ה דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו זרע יעקב בחירו היו בניו של יצחק אבינו שפשט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בניו דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלוז עד שנהיה אצלם כטבע הטבוע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מכן אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שידועים המה דברי הרה"ק בעל התניא ע"ה (לקוטי אמרים פ"ח), מנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכך זה טבוע בבני ישראל בכח אבותינו הקדושים, וכך זה הוטבע בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. שמכך מסירות נפשו של יצחק אבינו ע"ה נמשך כח הקדושה לדורות עולם ומעשה אבות סימן לבנים שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

י"ג בריתות כח למסור נפש בכל הדורות

מעתה נתנה ראש ונשובה למה שהיה רבי ישמעאל דורש גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות, כלומר, שלוש עשרה בריתות נכתבו בפרשת המילה, בפרשה חזרו ונשנו ה'בריתות' שוב ושוב, ומדוע, הרי את האדם מלים פעם אחת בלבד. אלא אברהם אבינו שהיה אז בן תשעים ותשע שנים לא ביקש גדולה רק לעצמו,

חידוש גדול יש בה במסירת הנפש, אשר מלבד שכל מעשי אבות היו לזרעם, יתירה עליהם מסירות נפש, אשר מושרשת בקרב זרעם לדורות והיא העומדת לדורות עולם, וכמסופר בפי חסידים שפעם נפגש הרה"ק הדברי חיים מצאנז ע"ה עם הרה"ק בעל כתב סופר ע"ה בעת ששהו יחדיו במקום אחד לצורך מנוחה, והנה עודם מדברים בשיחת מלאכי השרת בא לקראתם בעל צמח צדיק מו"ז'ניץ ע"ה שהיה אז צעיר לימים משניהם, מיד פסק הדברי חיים מדבריו והלך לקבל את פניו.

לימים שאלו את הדברי חיים מה ראה על ככה להפסיק בשיחה עם אדם חשוב כמו הכתב סופר שהיה מגדולי פוסקי הדור וגם גדול הרבה בשנים מהצמח צדיק. השיב הרה"ק מצאנז, הטעם שלא נבנה בית המקדש על הר סיני ששם קיבלנו את התורה הקדושה משום שבחר הקב"ה בהר המוריה שבו פשט יהודי את צווארו למען קדושת שמו יתברך, ולכן דווקא במקום של מסירות נפש נשאר קדושה לתמיד ולכן שם בחר הקב"ה להשרות שכינתו בבית המקדש. מה שאין כן בהר סיני אמרו חז"ל (תענית כא:): 'במשוך היובל המה יעלו בהר' (שמות יט יג), משהסתתים מעמד הר סיני לא נשארה בו קדושה.

המשיך הרה"ק מצאנז ואמר: יכולני להעיד על הרה"ק מו"ז'ניץ שפושט את צווארו בכל רגע ורגע למען קדושת שמו יתברך, לפיכך מיד כשהבחנתי בו הלכתי לקבל פניו כי דרגה זו של מסירות נפש היא הערובה לקדושה והיא הנותנת חותמה לדורות.

בעקידת יצחק נכללו כל דורותיו ונשרש בהם כח מסירת הנפש בתולדתם

ניתן להבין את זה יותר בדברים ששמעתי ממנו"ר אבי צוק"ל, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדב"ר יז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו. הרי כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חייו הוא בזכות עקידתו של יצחק אבינו,

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים נציגו ועימוד: שוקי קנר

